

Op zoek naar *Leucospis dorsigera* Fabricius, 1775

Pieter van Breugel

Inleiding

De eerste keer dat ik deze mooie geelzwarte parasitaire wesp zag, was op een balk van de fietsenstalling van het strand van Machiatonda in Toscane op 14 oktober 2001, niet ver van Porto Ercole. Het wilde maar niet lukken om er een goede dia van te maken, want het beestje zat erg lastig onder op de balk en boorde naar een nestgang van waarschijnlijk een metselbij in het vermolmde hout. Een foto van toen is opgenomen in mijn boek "Gasten van bijenhotels" (Breugel 2014, pag. 420). Later in die reis zag ik een exemplaar op een schermbloem.

Leucospis dorsigera

Sindsdien is die wesp steeds in mijn hoofd geweest als een begerenswaardig fotografisch object, omdat de legboor zeer merkwaardig gekromd over het achterlijf ligt. De soortnaam *dorsigera* betekent heel toepasselijk "rugdragend".

Het is een sluipwesp uit de familie Leucospidae binnen de superfamilie bronswespen (Chalcidoidea) en van uitzonderlijk groot formaat voor deze groep van wespen. In een recent artikel in HymenaVaria (Peeters et al. 2017) is nog geen Nederlandse naam voor deze bronswespenfamilie voorgesteld. De oude naam ertswespen wordt als niet geschikt bevonden, omdat de wespen geen ertskleur (metaalglans) hebben, waarmee de naam reuzenertswesp voor *Leucospis dorsigera* als niet toepasselijk wordt beschouwd. Enkele jaren geleden publiceerde Paul Westrich een filmpje waarin het boren van deze wesp heel mooi te zien is (Westrich 2014). Het spectaculaire eraan is vooral dat deze wesp haar rug openklapt als ze haar legboor tevoorschijn haalt, die dan in een vlies te zien is waarmee ze druk op de legboor kan zetten.

In Nederland

In ons land is de soort voor het eerst waargenomen in 2014 in Pijnacker op een wat onlogische plek (Heerden 2014). De soort zou logischerwijs eerder in Zuid-Limburg kunnen opduiken, omdat er al meldingen uit naburig Duitsland waren (Peeters & Kuper 2006). Ivo Raemakers informeerde me dat hij aan zijn huis in Gronsveld op nesthulp voor onder andere de slangenkruidbij (*Hoplitis adumca*), deze sluipwesp op 2 juni 2017 had aangetroffen (<https://waarneming.nl/waarneming/view/139408595>). Daarom hebben mijn echtgenote, Annemarie van

Diepenbeek, en ik op 3 juni in zijn tuin gezocht, maar geen *Leucospis* aangetroffen, wat ook niet lukte op 18 juni. Op 5 juli bezochten we zijn tuin wederom tevergeefs.

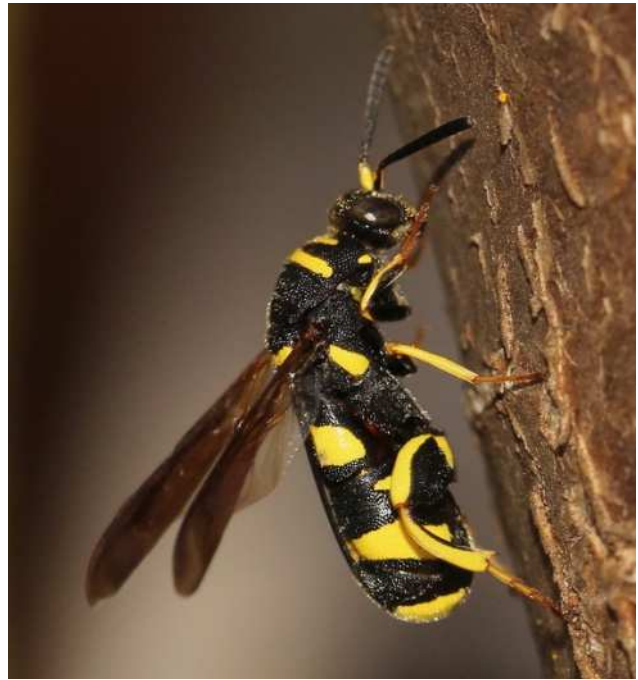
De CNME Natuurtuinen Jekerdal Maastricht kende ik van eerdere bezoeken en leek me een goede plek voor de gezochte wesp, dus begaven we ons die dag nog naar die tuinen. Er zijn daar een aantal nestvoorzieningen voor bijen en wespen aangebracht. Bij de ingang van het kleine bezoekerscentrum vielen enkele neerhangende balkjes op die als een soort luiddokken dienden en waar kevergangen in zaten (Fig. 1).

Figuur 1. Nestplaats voor bijen. Foto: Pieter van Breugel.

Zowel tronkenbijen (*Heriades truncorum*) als de bijbehorende kleine knotswespen (*Sapygina decemguttata*) waren er druk op bezig. Al kort na onze aankomst verscheen er op deze balkjes tot mijn grote vreugde een vrouwelijk exemplaar van *Leucospis dosigera* (Fig. 2). Ze is meer dan een uur bezig geweest om de balkjes met haar antennes af te snuffelen, waarbij ze vaak op een bepaalde plek terugkeerde, dicht bij een met leem dichtgemaakte gang. Ze deed een korte poging tot boren, maar uiteindelijk vloog ze weg, mij verblijd met honderd ongeveer dezelfde foto's achterlatend.

We zouden de volgende dag in het Vijlenerbos naar sporen van wilde katten gaan zoeken in het kader van de expertise van mijn echtgenote (Diepenbeek 1999), maar ik wist haar over te halen om eerst nog even in de tuinen in het Jekerdal te gaan kijken. Het was voortreffelijk weer en de aanwezigheid van breedband-

Figuur 2. Vrouwje van *Leucospis dosigera*. Foto: Pieter van Breugel.

groefbijen (*Halictus scabiosae*) op cichorei bij de ingang hield me enige tijd op. Dat was waarschijnlijk zo voorzien, want toen we bij de hangende balkjes arriveerden, kwam daar ook net de gezochte bronswesp aan. Ze aarzelde nu niet lang en begon binnen enkele minuten te boren op de plek die ze de dag ervoor reeds had verkend. Onder belangstelling van bezoekers en medewerkers heb ik foto's gemaakt van het gebeuren. En het heeft met twee verschillende camera's een mooie collectie foto's opgeleverd (Fig. 3 tot en met 6).

Het is niet duidelijk geworden op de broedcel van welke soort bij of wesp ze het had voorzien. Ze is bezig geweest van 9.40 uur tot iets na 10.30 uur. Op dat tijdstip zat ze met haar legboor het diepste in het balkje (Fig. 6) en zette ze waarschijnlijk een ei af. Toen trok ze de boor eruit, klapte zich weer dicht en vloog kort erna weg. We zijn niet meer achter de wilde kat aangegaan.

Er zijn in Zuid-Limburg dit jaar nog op meer plekken waarnemingen van deze sluipwesp gedaan (<https://waarneming.nl/soort/view/185484?from=2016-09-27&to=2017-09-27>).

Summary

Looking for *Leucospis dosigera* Fabricius, 1775. Because *Leucospis dosigera* was observed in South Limburg at the beginning of June 2017, the author made a few trips in an attempt to photograph this species. At the beginning of July this wasp was observed while drilling in the CNME Natuurtuinen Jekerdal at Maastricht. Several photographs could be made. The drilling behavior took approximately 50 min.

Literatuur

Breugel, P. van, 2014. Gasten van bijenhôtels. - EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden & Naturalis Biodiversity Center, Leiden, 486 p.
 Diepenbeek, A. van, 1999. Veldgids Diersporen. KNNV Uitgeverij, Zeist, 5^e druk 2015.
 Heerden, A. van, 2014. De Reuzenertswesp *Leucospis dorsigera* nieuw voor Nederland (Hymenoptera: Chalcidoidea). - Nederlandse Faunistische Mededelingen 43: 1-4.

Peeters, Th. M. J. & J.T. Kuper 2006. De wesp *Leucospis dorsigera* (Hymenoptera: Chalcidoidea: Leucospidae) nadert onze grens. - Bzzz 24 (november 2006): 62-64.
 Peeters, Th. M. J., K. van Achterberg, W. Heitmans, A. Mol, L. Sijstermans, S. Ulenberg, H. Vlug & K. Zwakhals 2017. Naar een Nederlandse naamlijst voor alle Hymenoptera-families. - Hymenovaria 14 (april 2017): 38-40.
 Westrich, P., 2014. http://www.wildbienen.info/movies/leucospis_movie.php

Figuur 3-6. Vrouwte van *Leucospis dorsigera* aan het boren. Foto's: Pieter van Breugel.